Prethodno priopćenje
UDK: 316.662:378:305-055.1/.2
10. IV. 2026.
DOI 10.47960/2712-0457.2026.1.8.37

IVONA ČARAPINA ZOVKO*
SUZANA PERAN**

STAVOVI STUDENATA PREMA OBRAZOVNIM RODNIM ULOGAMA: RAZLIKE S OBZIROM NA SPOL I STUDIJSKI PROGRAM U UZORKU SA SVEUČILIŠTA U MOSTARU

SAŽETAK

Ovim istraživanjem ispitani su stavovi studenata prema obrazovnim rodnim ulogama s obzirom na spol i studijski program. U istraživanju je sudjelovalo 78 studenata Psihologije i Kineziologije Sveučilišta u Mostaru. Podatci su prikupljeni putem online upitnika primjenom subskale obrazovnih uloga iz Skale stavova o ravnopravnosti spolova, prilagođene iz Sex Role Egalitarianism Scale (SRE). Rezultati nisu pokazali statistički značajne razlike u stavovima prema obrazovnim ulogama s obzirom na spol ni studijski program, pri čemu su sudionici u prosjeku iskazivali umjereno egalitarne stavove. Dobiveni rezultati sugeriraju relativnu homogenost studentske populacije u pogledu stavova prema obrazovnim rodnim ulogama, ali ih treba tumačiti oprezno s obzirom na ograničenja uzorka i nacrta istraživanja. Istraživanje pridonosi ograničenim empirijskim podatcima o stavovima studentske populacije u Bosni i Hercegovini te predstavlja polazište za daljnja istraživanja u ovome području.

Ključne riječi: rodne uloge; obrazovanje; student; spol; studijski program.

* University of Mostar, Mostar, Bosnia and Herzegovina, ivona.carapinazovko@ff.sum.ba
** Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia, suzana.peran@unicath.hr

UVOD

Stav se u psihologiji definira kao stečena, relativno trajna i stabilna organizacija znanja, emocija i spremnosti na ponašanje prema određenome objektu, osobi ili društvenoj pojavi. Iako se stavovi u pravilu smatraju relativno stabilnima, brojna istraživanja ukazuju na to da su podložni promjenama pod utjecajem novih iskustava, obrazovanja i šireg društvenoga konteksta. Složenu strukturu stava čine kognitivna komponenta, koja obuhvaća uvjerenja i spoznaje o objektu stava, emocionalna komponenta, koja uključuje afektivne reakcije, te bihevioralna komponenta, koja se odnosi na spremnost pojedinca da reagira ili djeluje na određen način. Upravo ih ta višedimenzionalnost stavova čini posebno relevantnima za istraživanje u kontekstu spolnih i obrazovnih uloga.

Iz perspektive komunikacijskih znanosti stavovi prema rodnim ulogama ne oblikuju se isključivo na individualnoj razini, nego se kontinuirano formiraju kroz društvenu interakciju, institucionalni diskurs i obrazovnu komunikaciju (Houser et al., 2019). Obrazovni sustav predstavlja strukturirano komunikacijsko okružje u kojemu se norme, očekivanja i vrijednosti prenose ne samo kroz formalne nastavne sadržaje, nego i putem implicitnih poruka sadržanih u nastavnim praksama, interpersonalnim odnosima te strukturi autoriteta unutar akademskoga prostora. Visokoškolske institucije imaju dvostruku ulogu: ne prenose samo znanje, nego sudjeluju i u procesu socijalizacije mladih odraslih osoba (Biesta, 2010).

Spolne uloge predstavljaju društveno oblikovana očekivanja o ponašanju, odgovornostima i sposobnostima žena i muškaraca. Ona se formiraju i reproduciraju u procesu socijalizacije, koji započinje u obitelji, a nastavlja se i intenzivira u obrazovnim institucijama i širim društvenim strukturama. Stavovi prema spolnim ulogama najčešće se opisuju kontinuumom na čijim se krajevima nalaze tradicionalizam i egalitarizam. Tradicionalni pogled na spolne uloge podrazumijeva jasnu i hijerarhijski strukturiranu podjelu uloga prema spolu, pri čemu se muškarci najčešće percipiraju kao nositelji ekonomske odgovornosti i autoriteta, dok se ženama pripisuju uloge povezane s brigom o domu, obitelji i djeci. Suprotno tomu, egalitarni stavovi temelje se na ideji ravnopravnosti spolova, fleksibilnosti uloga i jednakih obrazovnih i profesionalnih mogućnosti za žene i muškarce (Kokorić et al., 2014). Posebno važan aspekt spolnih uloga odnosi se na ranije spomenuto obrazovanje, koje ima ključnu ulogu u oblikovanju životnih putanja pojedinaca. Stavovi prema obrazovnim ulogama uključuju uvjerenja o tome koje su obrazovne mogućnosti, sposobnosti i profesionalni izbori prikladni ili poželjni za žene i muškarce. Ovi stavovi mogu značajno utjecati na izbor studija, akademska postignuća te kasnije profesionalno usmjerenje (Jugović, 2010). Iako suvremena društva formalno zagovaraju jednakost obrazovnih mogućnosti, istraživanja ukazuju na to da se spolni stereotipi i dalje održavaju, osobito u područjima koja se tradicionalno percipiraju kao „muška" ili „ženska" (Raboteg-Šarić & Ravlić,

1990). Značajan doprinos empirijskome istraživanju stavova prema spolnim ulogama dao je koncept egalitarizma spolnih uloga, koji su operacionalizirali Beere i suradnici (1984) razvojem Skale egalitarizma spolnih uloga (eng. Sex-Role Egalitarianism Scale – SRE). Prema njihovoj definiciji egalitarni stavovi podrazumijevaju procjenjivanje društvenih uloga neovisno o spolu, bez diskriminacije žena u netradicionalnim ulogama ili muškaraca koji odstupaju od tradicionalnih rodnih očekivanja. Pri tome se uzimaju u obzir prosudbe o ponašanju i ulogama i žena i muškaraca (Jugović, 2010b). Skala obuhvaća nekoliko područja društvenoga života, među kojima su bračne, roditeljske, profesionalne i obrazovne uloge. Dosadašnja istraživanja dosljedno pokazuju da žene u pravilu izražavaju egalitarnije stavove od muškaraca, da su mlađi i obrazovaniji ispitanici skloniji egalitarizmu te da je studentska populacija općenito egalitarnija u odnosu na opću populaciju (Beere et al., 1984; Spence & Hahn, 1997; Tomić-Koludrović et al., 2018). Obrazovni kontekst igra osobito važnu ulogu u oblikovanju ili dekonstrukciji spolnih stereotipa. Preko nastavnih sadržaja, strukture i spolne zastupljenosti nastavnoga kadra te implicitnih poruka koje se prenose tijekom obrazovanja, studenti i studentice oblikuju vlastite stavove o spolno prikladnim obrazovnim i profesionalnim ulogama. Istraživanja ukazuju na to da djeca i mladi već od ranih faza školovanja češće opažaju muškarce u pozicijama autoriteta i stručnosti, dok su žene češće prikazane u pomoćnim ili tradicionalnim ulogama, što može dugoročno utjecati na formiranje stavova prema obrazovanju i poslu (Richmond-Abbott, 1983). Suvremena istraživanja dodatno potvrđuju da spolni stereotipi u obrazovanju, iako manje eksplicitni nego ranije, i dalje imaju važan utjecaj na obrazovne aspiracije, akademsko samopouzdanje i profesionalne izbore mladih. Analize europskoga i šireg društvenoga konteksta pokazuju kako su studenti i studentice izloženi suptilnim oblicima spolno uvjetovanih očekivanja, osobito u STEM području, sportu i profesijama vezanim za brigu i rad s djecom (UNESCO, 2019; OECD, 2021). Istraživanja potvrđuju da implicitni spolni stereotipi nastavnika i nastavnih sadržaja mogu utjecati na percepciju vlastitih sposobnosti kod studenata, ali i na njihove akademske odluke (Charlesworth & Banaji, 2019). Nadalje, novija istraživanja u području psihologije obrazovanja upućuju na to da su stavovi prema spolnim i obrazovnim ulogama povezani s institucionalnim kontekstom studija, spolnom strukturom studenata i nastavnoga osoblja te prisutnošću spolno osjetljivih sadržaja u nastavnim programima (Makarova et al., 2016; Leaper & Starr, 2018). Studijski programi koji uključuju teme spolne ravnopravnosti, socijalne nejednakosti i kritičkoga promišljanja društvenih normi povezani su s izraženijim egalitarnim stavovima kod studenata. S druge strane, studiji u kojima dominiraju tradicionalno „muška" područja, poput sporta i kineziologije, češće su povezani s održavanjem tradicionalnijih spolnih stavova (Chalabaev et al., 2013). Posebna pažnja

u suvremenoj literaturi posvećuje se studentskoj populaciji kao prijelaznoj skupini između obrazovanja i tržišta rada, pri čemu stavovi prema obrazovnim ulogama mogu imati dugoročne posljedice na profesionalni razvoj i reprodukciju rodnih nejednakosti (Heilman, 2012; Diekman et al., 2011).

Iako međunarodna istraživanja u velikoj mjeri dokumentiraju stavove prema spolnim ulogama u obrazovnome kontekstu, empirijski podatci iz zemalja jugoistočne Europe, a posebno iz Bosne i Hercegovine, i dalje su relativno ograničeni. U društvima u kojima koegzistiraju tradicionalni i egalitarni vrijednosni obrasci, istraživanje stavova studentske populacije može pridonijeti boljemu razumijevanju suvremenih promjena u rodnim normama i njihovoj povezanosti s obrazovanjem. U tome kontekstu posebno je relevantno ispitati postoje li razlike u stavovima između studenata različitih studijskih programa, jer se oni razlikuju po sadržaju, strukturi i potencijalnoj izloženosti temama vezanim za društvene uloge i spolnu ravnopravnost. Studij psihologije, koji uključuje sadržaje iz područja socijalne psihologije, razvojne psihologije i društvenih nejednakosti, može poticati veću osviještenost o spolnim pitanjima, dok se studij kineziologije češće povezuje s područjima u kojima su tradicionalni spolni obrasci izraženiji, osobito u kontekstu sporta i tjelesnih aktivnosti. Polazeći od navedenoga, cilj ovoga istraživanja bio je ispitati razlikuju li se stavovi prema obrazovnim spolnim ulogama s obzirom na spol i studijski program (psihologija i kineziologija) na uzorku studenata Sveučilišta u Mostaru.

METODOLOGIJA

Na temelju literature postavljeni su sljedeći istraživački problemi rada i hipoteze:

P1: Ispitati razlike u stavovima prema obrazovnim ulogama između studenata i studentica.

H1: Pretpostavlja se da će studentice obiju studijskih grupa (Psihologija i Kineziologija) imati egalitarnije stavove prema obrazovnim ulogama u odnosu na studente.

P2: Ispitati razlike u stavovima prema obrazovnim ulogama između dviju studijskih grupa (Psihologija i Kineziologija).

H2: Pretpostavlja se da će, zbog veće prisutnosti žena na studiju te zbog obrazovnoga programa koji uključuje više sadržaja o spolnoj ravnopravnosti, studentice i studenti Psihologije imati egalitarnije stavove prema obrazovnim ulogama u odnosu na studentice i studente Kineziologije.

Metoda rada i uzorak

Provedeno je kvantitativno istraživanje putem primjene online ankete (Milas, 2005). Detaljnija struktura uzorka prikazana je u Tablici 1.

Primijenio se sociodemografski upitnik konstruiran za potrebe istraživanja koji je sadržavao pitanja o dobi, spolu, studijskoj grupi i godini studija. U istraživanju je primijenjena subskala obrazovnih uloga (O skala) iz Skale stavova o ravnopravnosti spolova (Raboteg-Šarić & Ravlić, 1990), koja predstavlja adaptiranu inačicu SRE skale (Beere et al., 1984). Unutarnja

konzistencija subskale u ovome istraživanju iznosila je α = ,78. Subskala se sastoji od devet tvrdnji (tvrdnje 10, 12, 26, 27, 37, 51, 58, 62 i 64) koje procjenjuju stavove prema ravnopravnosti spolova u obrazovnome kontekstu na petostupanjskoj ljestvici slaganja od 1 do 5. Tvrdnje označene znakom „+" bodovane su tako da slaganje s tvrdnjom označava egalitarniji stav (tvrdnje pod rednim brojem 12, 51, 62), dok su tvrdnje označene znakom „–" obrnuto bodovane, dakle neslaganje s tvrdnjom označava egalitarniji stav (tvrdnje pod rednim brojem 10, 26, 27, 37, 58, 64). Tvrdnje označene „+" boduju se od 1 do 5 na način da slaganje s tvrdnjom dobiva veći broj bodova (-2 = 1; -1 = 2; 0 = 3; 1 = 4; 2 = 5). 2. Tvrdnje označene „-„ obrnuto se boduju, tako da neslaganje s tvrdnjom dobiva veći broj bodova (-2 = 5; -1 = 4; 0 = 3; 1 = 2; 2 = 1). Ukupan rezultat na subskali dobiven je zbrajanjem odgovora nakon rekodiranja, pri čemu viši rezultat označava izraženije egalitarne stavove (raspon 9 – 45).

U istraživanje su bili uključeni studenti i studentice preddiplomskoga i diplomskoga studija Psihologije i Kineziologije Sveučilišta u Mostaru (N=78). Sudionici su odabrani prigodnim uzorkovanjem. Poveznica na online upitnik distribuirana je studentima putem dostupnih elektroničkih adresa. Kriterij uključivanja bio je status aktivnoga studenta psihologije ili kineziologije na Sveučilištu u Mostaru u vrijeme provedbe istraživanja te dobrovoljan pristanak na sudjelovanje. U istraživanje nisu uključeni sudionici koji nisu završili upitnik u cijelosti. Istraživanje je provedeno u skladu s temeljnim etičkim načelima psiholoških istraživanja: dobrovoljnošću sudjelovanja, anonimnošću, informiranim pristankom i mogućnošću odustajanja u bilo kojemu trenutku bez posljedica. Budući da je riječ o anonimnome anketnome istraživanju bez intervencijskih postupaka i bez prikupljanja osjetljivih osobnih podataka, etička procjena provedena je u skladu sa standardnim postupcima za istraživanja ove vrste. Prije ispunjavanja upitnika sudionici su informirani o svrsi istraživanja, načinu korištenja podataka te mogućnosti odustajanja u bilo kojemu trenutku bez posljedica. Prikupljeni podatci nisu sadržavali identifikacijske informacije te su obrađivani isključivo na grupnoj razini. Podatci su pohranjeni u zaštićenoj elektroničkoj bazi dostupnoj samo istraživačima i korišteni isključivo u znanstvene svrhe.

Od ukupnoga broja sudionika kojima je poslan upitnik odazvalo se N = 78 (odziv 30 %). Slijedi prikaz strukture uzorka.

Tablica 1. Prikaz strukture uzorka (N=78)

		Spol N (%)		Studijska grupa N (%)		Godina studija N (%)
Struktura uzorka	Muškarci	34 (43)	Psihologija	36 (46)	1.	32 (41)
	Žene	44 (57)	Kineziologija	42 (54)	2.	16 (20,5)
					3.	10 (13)
					4.	2 (2,5)
					5.	18 (23)

U istraživanju je sudjelovalo 43 % muškaraca i 57 % žena, od toga je njih 54 % bilo sa studija Kineziologije, a 46 % sa studija Psihologije. Najveći broj sudionika istraživanja pripadao je prvoj godini studija (41 %), što održava i stvarnu brojčanu zastupljenost najvećega broja studenata s prve godine, a zatim peta godina (23 %). Najmanje je njih s četvrte (2,5 %) i treće godine studija (13 %). Prosječna dob sudionika istraživanja bila je 22 godine (M = 21,68, SD = 2,32), minimalna je dob 19, a maksimalna dob sudionika 29 godina.

REZULTATI

Prije same obrade rezultata podatci su spremljeni nakon ispunjavanja anketa u Excel bazu te prebačeni u statistički program SPSS for Windows (Version 13.0; SPSS Inc., Chicago, IL, Sjedinjene Američke Države) putem kojega su obrađene. Izračunati su prosjeci slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom na razini cijeloga uzorka, a razlike između skupina testirane su t-testovima za nezavisne uzorke, uz razinu značajnosti $p < ,05$.

Tablica 2. Prikaz prosjeka odgovora na svako pojedino pitanje iz subskale (ukupan uzorak N = 78)

	M	Min.-max.	Tradicionalna tvrdnja / Egalitarna tvrdnja	Prihvaćanje ravnopravnosti spolova
1. Tečajevi za šivanje i pletenje primjereni su samo ženama.	4,01	1 – 5	tradicionalna	ne
2. Žene su sposobne školovati se za kapetana broda ili aviona.	4,69	1 – 5	egalitarna	da
3. Muškarci trebaju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje jer će jednoga dana biti hranitelji obitelji.	2,60	1 – 5	tradicionalna	ne
4. Muškarcima bi trebalo dati prednost na natječajima za rukovodeća radna mjesta.	4,38	1 – 5	tradicionalna	ne
5. Profesori matematike trebali bi očekivati veće znanje od muških učenika.	1,36	1 – 5	tradicionalna	da
6. Žene su jednako sposobne kao i muškarci školovati se za automehaničara.	4,81	1 – 5	egalitarna	da
7. Muški učitelji mlađe djece ne mogu jednako dobro razvijati dječje sklonosti i interese kao ženske učiteljice.	1,90	1 – 5	tradicionalna	da
8. Žene su jednako sposobne kao i muškarci raspravljati o zbivanjima u politici i gospodarstvu.	1,44	1 – 5	egalitarna	ne
9. Izbor studija nije toliko važan za žene kao za muškarce.	4,01	1 – 5	tradicionalna	ne

Legenda: M – aritmetička sredina; Min. – minimalni postignuti rezultat (teoretski); Max. – maksimalni postignuti rezultat (teoretski)

Tablica 2 prikazuje sirove prosjeke po tvrdnjama iz subskale. Niski rezultati na tradicionalno formuliranim tvrdnjama upućuju na neslaganje s tradicionalnim stavovima, odnosno egalitarniju orijentaciju, dok visoki rezultati na egalitarno formuliranim tvrdnjama ukazuju na prihvaćanje ravnopravnosti spolova. Studenti i studentice najnižu razinu prihvaćanja ravnopravnosti spolova iskazuju na sljedećim tvrdnjama Tečajevi za šivanje i pletenje primjereni su samo ženama; Muškarci trebaju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje jer će jednoga dana biti hranitelji obitelji; Muškarcima bi trebalo dati prednost na natječajima za rukovodeća radna mjesta; Žene su jednako sposobne kao i

muškarci raspravljati o zbivanjima u politici i gospodarstvu; te na tvrdnji Izbor studija nije toliko važan za žene kao za muškarce.

U svrhu odgovara na postavljene istraživačke probleme ispitane su razlike prema obrazovnim ulogama između studenata i studentica te između studenata Kineziologije i Psihologije. Stoga su odgovori na svih devet čestica subskale zbrojeni u ukupan rezultat (zbroj), koji je tretiran kao zavisna varijabla.

Tablica 3. Testiranje razlika u stavovima prema obrazovnim ulogama između studentica i studenata

	Spol	N	M	SD	t	df	p	d
Ukupan stav	muškarci	34	29,12	2,81	- 0,99	76	,327	0,22
	žene	44	29,68	2,23				

Cohenov d index: 0,2 = mali; 0,5 = srednji; 0,8 = veliki

Razlika između studentica i studenata u stavu prema obrazovnim ulogama nije bila statistički značajna, t(76) = - 0,99, p = ,327, d = 0,22, 95 % CI [- 0,61, 1,73]. Provjerom homogenosti varijanci (Leveneov test) utvrđeno je da je pretpostavka zadovoljena, F(1,76) = 0,40, p = ,528.

Tablica 4. Testiranje razlika u stavovima prema obrazovnim ulogama između studentica i studenata Psihologije i Kineziologije

	Studijska grupa	N	M	SD	t	df	p	d
Ukupan stav	Psihologija	36	29,64	2,16	0,66	76	,511	0,15
	Kineziologija	42	29,26	2,77				

Cohenov d index: 0,2 = mali; 0,5 = srednji; 0,8 = veliki

Razlika između studenata psihologije i kineziologije u stavu prema obrazovnim ulogama nije bila statistički značajna, t(76) = 0,66, p = ,511, d = 0,15, 95 % CI [- 0,73, 1,49]. Provjerom homogenosti varijanci (Leveneov test) utvrđeno je da je pretpostavka zadovoljena, F(1,76) = 1,02, p = ,315.

RASPRAVA

Cilj istraživanja bio je ispitati razlike u stavovima prema obrazovnim ulogama studentica i studenata dvaju studijskih programa – Psihologije i Kineziologije Sveučilišta u Mostaru. Istraživanje je provedeno na prigodnome i relativno malome uzorku (N = 78). Prvim istraživačkim pitanjem ispitivala se razlika u stavovima između muškaraca i žena prema obrazovnim ulogama. Dobiveni rezultati nisu pokazali statistički značajne spolne razlike, što nije u potpunosti u skladu s ranijim istraživanjima koja dosljedno nalaze egalitarnije stavove kod žena (Beere et al., 1984). Ipak, aritmetičke sredine obje skupine bile su pomaknute prema višim vrijednostima, što upućuje na relativno egalitarne stavove u cijelome uzorku. Važno je pritom naglasiti da dobiveni nalazi ne potvrđuju nepostojanje razlika u populaciji, nego ukazuju na to da u ovome uzorku nisu utvrđene statistički

značajne razlike. Ovakav rezultat može biti povezan s obilježjima uzorka, osobito činjenicom da je riječ o mlađim i visokoobrazovanim osobama, za koje je u ranijim istraživanjima utvrđeno da su sklonije egalitarnijim stavovima. Dodatno, moguće je da smanjena varijabilnost unutar uzorka kao i relativno male veličine učinka, pridonose izostanku statistički značajnih razlika između skupina.

Drugim istraživačkim pitanjem nastojalo se ispitati razlike u stavovima prema obrazovnim ulogama između studenata Psihologije i Kineziologije. Iako su teorijska očekivanja i prethodna istraživanja upućivala na mogućnost razlika, u ovome istraživanju takve razlike nisu statistički potvrđene. Dobiveni rezultati upućuju na relativnu sličnost skupina u ispitivanim stavovima, no i u ovome slučaju rezultate je potrebno interpretirati oprezno. Izostanak statistički značajnih razlika ne znači nužno da razlike između studijskih programa ne postoje, nego može odražavati ograničenja uzorka, veličine učinka ili mjernoga instrumenta. Također, studijski program u ovome istraživanju predstavlja samo posredni pokazatelj obrazovnoga okružja, dok relevantni čimbenici poput kurikularnih sadržaja, izloženosti spolno osjetljivim temama ili iskustava s nastavnim praksama nisu bili izravno mjereni. Stoga objašnjenja koja uključuju šire obrazovne i društvene procese treba promatrati kao teorijski utemeljene interpretacije koje zahtijevaju daljnju empirijsku provjeru. Moguće je da izostanak razlika između studijskih programa odražava i šire generacijske promjene u stavovima prema spolnim ulogama, pri čemu studenti različitih područja dijele slične vrijednosne obrasce oblikovane u obrazovnome sustavz, medijskome prostoru i društvenim promjenama. U tome smislu rezultati mogu upućivati na određenu razinu konvergencije stavova među mladima, bez obzira na specifičnosti studijskoga usmjerenja. Ipak, ovakvu interpretaciju potrebno je potvrditi istraživanjima koja uključuju širi spektar obrazovnih i društvenih varijabli.

Analiza pojedinih čestica pokazuje da sudionici, unatoč općoj egalitarnoj orijentaciji, i dalje izražavaju tradicionalnije stavove u određenim područjima, poput očekivanja većega znanja iz matematike kod dječaka, stereotipnoga doživljaja muških učitelja ili percepcije muškaraca kao primarnih hranitelja obitelji. Ovi rezultati mogu se promatrati u širemu društvenome i kulturnome kontekstu Bosne i Hercegovine, gdje tradicionalni i egalitarni obrasci često koegzistiraju, osobito u području obrazovanja i profesionalnoga usmjeravanja mladih, što ukazuju na postupnu, ali ne i potpunu transformaciju spolnih normi. Takva ambivalentnost može se objasniti činjenicom da se društvene promjene u području spolne ravnopravnosti odvijaju postupno te da se novi obrasci često nadograđuju na postojeće kulturne i socijalne strukture. U skladu s teorijama socijalnoga učenja spolno tipizirana ponašanja i stavovi oblikuju se u socijalizacijskim procesima, što implicira da su podložni promjeni. Empirijski rezultati koji pokazuju učinkovitost nestereotipnih modela ponašanja (Vasta et al., 1997) upućuju na

važnost obrazovnoga i medijskoga okružja u poticanju fleksibilnijih spolnih normi.

Uzimajući u obzir navedeno, rezultati ovoga istraživanja pridonose razumijevanju stavova prema obrazovnim spolnim ulogama u studentskoj populaciji, ali također naglašavaju potrebu za daljnjim istraživanjima koja će uključiti veće i raznovrsnije uzorke, longitudinalne pristupe te izravno mjerenje relevantnih kontekstualnih čimbenika.

ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja nisu pokazali statistički značajne razlike u stavovima prema obrazovnim rodnim ulogama s obzirom na spol ni studijski program, pri čemu su sudionici u prosjeku iskazivali umjereno egalitarne stavove, što upućuje na relativnu homogenost ispitivanoga uzorka. Dodatno, male veličine učinka upućuju na to da su razlike između skupina ne samo statistički neznačajne nego i praktično ograničene. Ove rezultate potrebno je interpretirati oprezno s obzirom na metodološka ograničenja istraživanja, ponajprije mali i prigodni uzorak kao i mogućnost samoselekcijske pristranosti, što ograničava njihovu generalizaciju na širu populaciju studenata. Unatoč tome, istraživanje pruža vrijedan uvid u stavove studentske populacije u Bosni i Hercegovini, kontekstu koji je još uvijek nedovoljno zastupljen u empirijskim istraživanjima ove teme, te ukazuje na prisutnost općenito egalitarnih, ali ne i u potpunosti oslobođenih tradicionalnih obrazaca mišljenja. Dobiveni nalazi sugeriraju potrebu za daljnjim istraživanjima na većim i raznovrsnijim uzorcima kao i za razvojem obrazovnih i kurikularnih pristupa koji mogu dodatno poticati kritičko promišljanje rodnih uloga i smanjenje preostalih stereotipa u obrazovnome kontekstu.

LITERATURA

- Beere, C. A., King, D. W., Beere, D. B., & King, L. A. (1984). The sex-role egalitarianism scale: A measure of attitudes toward equality between the sexes. Sex Roles, 10(7–8), 563–576. https://doi.org/10.1007/BF00287265
- Biesta, G. J. J. (2010). Good education in an age of measurement: Ethics, politics, democracy. Routledge.
- Chalabaev, A., Sarrazin, P., Fontayne, P., Boiché, J., & Clément-Guillotin, C. (2013). The influence of sex stereotypes and gender roles on participation and performance in sport and education: A review. Psychology of Sport and Exercise, 14(2), 136–144. https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.10.005
- Charlesworth, T. E. S., & Banaji, M. R. (2019). Gender in science, technology, engineering, and mathematics: Issues, causes, solutions. Journal of Neuroscience, 39(37), 7228–7243. https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0475-18.2019
- Diekman, A. B., Clark, E. K., Johnston, A. M., Brown, E. R., & Steinberg, M. (2011). Malleability in communal goals and beliefs influences attraction to STEM careers: Evidence for a goal

congruity perspective. Journal of Personality and Social Psychology, 101(5), 902–918. https://doi.org/10.1037/a0025199

- Heilman, M. E. (2012). Gender stereotypes and workplace bias. Research in Organizational Behavior, 32, 113–135. https://doi.org/10.1016/j.riob.2012.11.003
- Houser, M. L., Sidelinger, R. J., & Hosek, A. M. (2019). Pedagogy, gender, and communication: Learning and unlearning gender. Journal of Communication Pedagogy, 2, 33–36. https://doi.org/10.31446/JCP.2019.08
- Jugović, I. (2010a). Što se mjeri pod pojmom rodnih uloga? Pregled i evaluacija skala rodnih uloga i stavova o rodnim ulogama. Suvremena psihologija, 13(1), 113–135.
- Jugović, I. (2010b). Uloga motivacije i rodnih stereotipa u objašnjenju namjere odabira studija u stereotipno muškom području. Sociologija i prostor, 48(1), 77–98. https://hrcak.srce.hr/55439
- Kokorić, M., Šimunić, A., & Gregov, L. (2014). Stav o bračnim ulogama i percepcija obiteljskih odnosa kod zaposlenih supružnika. Revija za socijalnu politiku, 21(1), 1–17. https://doi.org/10.3935/rsp.v21i1.1138
- Leaper, C., & Starr, C. R. (2018). Helping and hindering undergraduate women's STEM motivation: Experiences with STEM encouragement, STEM-related gender bias, and sexual harassment. Psychology of Women Quarterly, 43(2), 165–183. https://doi.org/10.1177/0361684318806302
- Makarova, E., Aeschlimann, B., & Herzog, W. (2016). Why is the pipeline leaking? Experiences of young women in STEM vocational education and training and their adjustment strategies. Empirical Research in Vocational Education and Training, 8(2). https://doi.org/10.1186/s40461-016-0027-y
- Milas, G. (2005). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Naklada Slap.
- OECD. (2021). Education at a glance 2021: OECD indicators. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en
- Raboteg-Šarić, Z., & Ravlić, M. (1990). Stavovi adolescenata prema jednakosti među spolovima u različitim područjima društvenog života. Psihologija, 23(3–4), 41–49.
- Richmond-Abbott, M. (1983). Masculine and feminine: Sex roles over the life cycle. Addison-Wesley.
- Spence, J. T., & Hahn, E. D. (1997). The attitudes toward women scale and attitude change in college students. Psychology of Women Quarterly, 21(1), 17–34. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00098.x
- Tomić-Koludrović, I., Perić, M., Puzek, I., & Zdravković, Ž. (2018). Rodni stavovi i prakse u Hrvatskoj: Izvještaj o kvantitativnim rezultatima projekta GENMOD.

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

- UNESCO. (2019). Global education monitoring report: Gender report. UNESCO Publishing.
- Vasta, R., Haith, M. M., & Miller, S. A. (1997). Dječja psihologija. Naklada Slap.

STUDENTS' ATTITUDES TOWARD EDUCATIONAL GENDER ROLES: DIFFERENCES BY GENDER AND STUDY PROGRAM IN A SAMPLE FROM THE UNIVERSITY OF MOSTAR

This study examined students' attitudes toward educational gender roles with regard to gender and study program. The sample consisted of 78 undergraduate and graduate students enrolled in psychology and kinesiology programs at the University of Mostar. Data were collected via an online questionnaire using the educational roles subscale of the Gender Equality Attitudes Scale, adapted from the Sex Role Egalitarianism Scale (SRE). The results did not reveal statistically significant differences in attitudes with respect to gender or study program. Overall, participants expressed moderately egalitarian views. The findings should be interpreted with caution due to sample limitations. The study contributes to the limited empirical evidence on students' attitudes toward educational gender roles in Bosnia and Herzegovina and provides a basis for future research.

Keywords: gender roles; education; students; gender; study program.